

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง
และความผูกพันกับชุมชน

นายศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-404-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE RELATIONSHIP BETWEEN ARTISTIC VALUES AND THE FORMATION
OF SELF ATTITUDE AND COMMUNITY ATTACHMENT**

Mr. Sakchai Kiatnakin

สถาบันวิทยบริการ

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Development Education**

Department of Foundations of Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-404-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรม

กับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพันกับชุมชน

โดย

นายศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์

ภาควิชา

สารัตถศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พุทธิภทรชีวิน

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางศ์ จันทวานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุถักษณ์ ศรีบุรี

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตาม
หลักสูตรปริญญาคุณวุฒิปรัชญา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พดุมณี ศรีบริวรรณพิทักษ์)

คณบดีคณะครุศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พุทธิภทรชีวิน)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางศ์ จันทวานิช)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุถักษณ์ ศรีบุรี)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพหล วิรุฬห์รักษ์)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม)

กรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลทิโกดม)

กรรมการ

ศักดิ์ชัย เกียรติจินาจันทร์ : ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรม กับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพัน
กับชุมชน (THE RELATIONSHIP BETWEEN ARTISTIC VALUES AND THE FORMATION OF SELF
ATTITUDE AND COMMUNITY ATTACHMENT) อาจารย์ที่ปรึกษา: ผศ.ดร.จุมพล พุฒภัทระชีวิน,
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ดร.ศุภางค์ จันทวานิช ผศ.ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี; 314 หน้า. ISBN 974-334-404-7

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเชิงวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมของชุมชนที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา 2) ศึกษาเชิง
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพันกับชุมชนของชาว
บ้านที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา 3) สร้างรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง
และความผูกพันกับชุมชน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
การศึกษากาชาตตามด้วยวิธี Participatory Rural Appraisal (PRA) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก การ
สนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในชุมชนเครื่องปั้นดินเผาภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ นำเสนอเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความ
ผูกพันกับชุมชน และตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณค่าศิลปกรรมที่ปรากฏในชุมชนคือ 1) คุณค่าด้านวัฒนธรรม 2) ด้านสุนทรียภาพและจริยธรรม
- 3) ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์ 4) ด้านการเรียนรู้จากพฤติกรรมทางศิลปกรรม 5) ด้านการเรียนรู้จากพฤติกรรมทางสังคม
2. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพันกับชุมชน พบว่าเกิดขึ้นโดย
  - 2.1 หากชุมชนเรียนรู้คุณค่าศิลปกรรมโดยเชื่อมโยงความคิดกับประวัติศาสตร์และความรู้ดั้งเดิมที่เป็นราก
ฐานของตน ก่อให้เกิดความเข้าใจ การตัดสินใจได้เอง ความมั่นใจ ความภูมิใจและความมีเกียรติภูมิ จะส่งผลให้เกิดทัศน
คติต่อตนเองในเชิงบวก และหากชุมชนเกิดความคุ้นเคยกับแบบแผนทางสังคม ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น การยอมรับ
การปรับตัวต่อพฤติกรรมภายในชุมชนได้ ความพอใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน ส่งผลให้เกิดความผูกพันกับชุมชนมาก
  - 2.2 หากชุมชนเรียนรู้คุณค่าศิลปกรรมโดยเชื่อมโยงความคิดกับความรู้ใหม่ภายนอกชุมชน ก่อให้เกิดความ
ไม่เข้าใจ การตัดสินใจเองไม่ได้ ความไม่มั่นใจ ความไม่ภูมิใจและขาดเกียรติภูมิ จะส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อตนเองในเชิง
ลบ และหากชุมชนเกิดความไม่คุ้นเคยกับแบบแผนทางสังคม ก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่น การวางเฉย การปรับตัวไม่ได้
ต่อพฤติกรรมภายในชุมชน ความไม่พอใจและความไม่รู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน ส่งผลให้เกิดความผูกพันกับชุมชนน้อย
3. รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพันกับชุมชนพบว่า
คุณค่าศิลปกรรมส่งผลต่อการสร้างทัศนคติต่อตนเองพร้อมกันกับความผูกพันกับชุมชนและเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมี
เหตุผล หากเกิดทัศนคติต่อตนเองในเชิงบวกจะเกิดความผูกพันกับชุมชนมาก แต่ถ้าเกิดทัศนคติต่อตนเองในเชิงลบจะ
เกิดความผูกพันกับชุมชนน้อย

ภาควิชา สारตตศึกษา
สาขาวิชา พัฒนศึกษา
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติธ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C840208 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD : ARTISTIC VALUE/ SELF ATTITUDE/ COMMUNITY ATTACHMENT:

THE RELATIONSHIP BETWEEN ARTISTIC VALUES AND THE FORMATION
OF SELF ATTITUDE AND COMMUNITY ATTACHMENT

THESIS ADVISOR : ASST.PROF.CHUMPOL POOLPATARACHEWIN, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR:

ASSO.PROF.SUPANG CHANTAVANICH, Ph.D., ASST.PROF.SULUK SRIBURI, Ph.D., 314 pp.

ISBN 974 - 334 - 404 - 7

The objectives of this study were to analyse ceramic artistic values, self attitude and community attachment of villagers and to develop a model exhibiting relationship between artistic values and self attitude and community attachment. A qualitative research methodology, namely, Participatory Rural Appraisal (PRA) was employed in data collection by using the techniques of indepth interview, time line, focus group, discussion and observation, both non-participant observation and participant observation. The research was conducted in 2 villages in the northern and north-eastern area. Expert judgment was used to reexamine and improve the model.

Research findings were as follows :

1. Artistic values appeared in community were 1) culture 2) aesthetics and moral 3) personality and emotion 4) artistic behavior learning 5) social behavior learning

2. The relationship between artistic values and the formation of self attitude and community attachment could be originated through the formulation of the following processes.

2.1 If artistic value learning were made by relating learning with historical and internal knowledge, it would form an understanding, self decision, self confidence, pride, self esteem resulting in positive self attitude and if people were well acquainted with social pattern, it would form confidence, acceptance, good adjustment in social conduct, satisfaction and sense of belonging resulting in high attachment.

2.2 If artistic value learning were made by relating learning with external knowledge, it would form misunderstanding, hesitation, diffidence, humility, disesteem resulting in negative self attitude and if people were unacquainted with social pattern, it would form diffidence, disinterest, derangement in social conduct, dissatisfaction and lacking of belonging resulting in low attachment.

3. The model of the relationship between artistic values and the formation of self attitude and community attachment showed that artistic values would form self attitude and community attachment at the same time and occur reasonably in the same direction: positive attitude and high community attachment or negative attitude and low community attachment.

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์

สาขาวิชา พัฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิติกร.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การคิดอาวาททางปัญญาครั้งนี้เป็นการหล่อมิดพริ้งเล่มหนึ่งจากภูติดิน มีบางแรงแธคู้ที่ผู้วิจัยมองไม่เห็นคุณค่าทั้งที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และบางแรงแธคู้ที่เก็บมาโดยไม่มีประโยชน์อันใด มิดพริ้งเล่มนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสามท่านคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวศ์ จันทวานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุถักษณ์ ศรีบุรี ที่แนะนำแนวทางในการเรียบเรียงวัตถุดิบจำนวนมากมาให้เป็นวิทยานิพนธ์จนสำเร็จดั่งอีกทั้งคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ ตั้งกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิวัฒนา สุวรรณเขตนิคม และรองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภคม ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณและระลึกในความกรุณาเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย คือ ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินตารัตน์ รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภคม ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทิวรรณม์ จันทนะผลิน ดร.ผดุง พรหมมุก และอาจารย์มานพ ถนอมศรี

กราบขอบพระคุณนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กรุณาช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดเวลาที่ศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง โกศัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชช ตราฐ อาจารย์วัฒนา ป้อมชัยและครอบครัว ชาวบ้านแก้วและชาวทุ่งไผ่ทุกท่านที่เป็นบุคคลสำคัญยิ่งต่อผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณบุพการีและครูอาจารย์ทุกท่านนับแต่ชั้นมูลที่ปลูกฝังความรู้ สติปัญญาแก่ผู้วิจัยให้สามารถศึกษาเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นไปก่อนประโยชน์ต่อสังคม และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อนุเคราะห์ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ดร.กาญจวัฒน์ ภักดีวงศ์ ที่ช่วยจุดประกายการทำวิทยานิพนธ์ นิสิตพัฒนศึกษา และศิลปศึกษาทุกรุ่นที่ช่วยเหลือในการทำงานด้วยดีเสมอมา อันจะเกิดเป็นเครือข่ายในการทำงานเพื่อประเทศชาติสืบไป

ศักดิ์ชัย เกียรติจินาจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	11
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	12
แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	12
คำจำกัดความในการวิจัย.....	16
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	16
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
แนวคิดที่ 1 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมและคุณค่าศิลปกรรม.....	18
แนวคิดวัฒนธรรม.....	18
คุณค่าศิลปกรรม.....	19
การรับรู้ความงามทางศิลปกรรมด้านกายภาพ.....	19
การรับรู้ความงามด้านปรัชญา.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและคุณค่าศิลปกรรม.....	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

แนวคิดที่ 2 แนวคิดเรื่องทัศนคติและความผูกพันกับชุมชน.....	26
ความผูกพันกับชุมชน.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและความผูกพันกับชุมชน.....	29
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	32
ความสัมพันธ์ของแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	36
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม.....	37
ระเบียบวิธีการวิจัย.....	37
วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
วิธีการเก็บข้อมูล.....	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การตรวจสอบข้อมูล.....	44
ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์เนื้อหา.....	47
ขั้นตอนที่ 4 สรุปและอภิปรายผล.....	50
แสดงขั้นตอนการวิจัย.....	51
4 ชุมชนวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผา.....	52
ตอนที่ 1 กรณีศึกษา ชุมชนบ้านแก้ว.....	53
ส่วนที่ 1 สภาพพื้นฐานชุมชนและประชากร.....	53
ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา.....	60
พฤติกรรมทางศิลปกรรม.....	63
พฤติกรรมทางสังคม.....	65
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ.....	74
ตอนที่ 2 กรณีศึกษา ชุมชนทุ่งไผ่.....	82
ส่วนที่ 1 สภาพพื้นฐานชุมชนและประชากร.....	82
ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา.....	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

พหุติกรรมทางศิลปกรรม.....	92
พหุติกรรมทางสังคม.....	93
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ.....	103
5 การศึกษาคุณค่าศิลปกรรม.....	114
ตอนที่ 1 กรณีศึกษา ชุมชนบ้านแก้ว.....	114
คุณค่าศิลปกรรม : เครื่องปั้นดินเผาชุมชนบ้านแก้ว.....	114
ด้านวัฒนธรรม.....	115
ด้านสุนทรียภาพและจริยธรรม.....	127
ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์.....	135
ด้านการเรียนรู้จากพหุติกรรมทางศิลปกรรม.....	139
ด้านการเรียนรู้จากพหุติกรรมทางสังคม.....	152
ตอนที่ 2 กรณีศึกษา ชุมชนทุ่งไผ่.....	164
คุณค่าศิลปกรรม : เครื่องปั้นดินเผาชุมชนทุ่งไผ่.....	164
ด้านวัฒนธรรม.....	164
ด้านสุนทรียภาพและจริยธรรม.....	171
ด้านบุคลิกภาพและอารมณ์.....	177
ด้านการเรียนรู้จากพหุติกรรมทางศิลปกรรม.....	178
ด้านการเรียนรู้จากพหุติกรรมทางสังคม.....	185
6 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง	
และความผูกพันกับชุมชน.....	198
ตอนที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง	
และความผูกพันกับชุมชน.....	198
การวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง	
เปรียบเทียบข้อมูลชุมชนบ้านแก้วและชุมชนทุ่งไผ่.....	201
ความผูกพันกับชุมชน.....	211
การวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมกับความผูกพันกับชุมชน	
เปรียบเทียบข้อมูลชุมชนบ้านแก้วและชุมชนทุ่งไผ่.....	214
เสถียรภาพของสังคม.....	224

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ตอนที่ 2 สร้างรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าศิลปกรรม	
กับการสร้างทัศนคติต่อตนเองและความผูกพันกับชุมชน.....	229
ตารางแสดงความเปลี่ยนแปลงของชุมชน	
ที่สืบเนื่องจากการผลิตเครื่องปั้นดินเผา.....	231
7 รูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	237
สรุปผลการวิจัย.....	237
อภิปรายผล.....	245
คุณค่าศิลปกรรมกับการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชน.....	245
การศึกษากับการพัฒนาศักยภาพชุมชน.....	258
ข้อเสนอแนะ.....	262
สรุปภาพรวมการวิจัย.....	265
รายการอ้างอิง.....	267
ภาคผนวก.....	278
แนวคำถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างเป็นกรอบในการเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	279
รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	280
กรอบคุณค่าศิลปกรรมที่ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	281
ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องปั้นดินเผาชุมชนบ้านแก้ว.....	284
ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องปั้นดินเผาชุมชนทุ่งไผ่.....	287
การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมชุมชน.....	289
แนวคิดการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน.....	289
คุณค่าศิลปกรรมกับเนื้อหาหลักสูตรแกนกลาง.....	294
หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมชุมชน : เครื่องปั้นดินเผาของชุมชน.....	302
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	306
ประวัติผู้เขียน.....	314

ตารางที่	หน้า
1	ลักษณะเด่นและคุณค่าเครื่องปั้นดินเผา..... 8
2	การรับรู้ความงามด้านปรัชญา..... 21
3	คุณลักษณะผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนบ้านแก้ว..... 41
4	คุณลักษณะผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนทุ่งไผ่..... 42
5	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 48
6	กรณีตัวอย่างต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านแก้ว..... 75
7	ความถี่ในการเผาเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนบ้านแก้ว..... 76
8	สรุปกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนบ้านแก้ว..... 79
9	รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของช่างปั้นและผู้ประกอบการเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนทุ่งไผ่..... 104
10	กรณีตัวอย่างต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนทุ่งไผ่..... 105
11	สรุปกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาชุมชนทุ่งไผ่..... 111
12	องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้านแร่ธาตุที่เป็นองค์ประกอบของดินในชุมชนบ้านแก้ว... 145
13	สรุปคุณค่าศิลปกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านแก้ว..... 161
14	องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้านแร่ธาตุดินที่เป็นองค์ประกอบของดินในชุมชนทุ่งไผ่... 181
15	สรุปคุณค่าศิลปกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนทุ่งไผ่..... 194
16	กรอบการวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง..... 200
17	การวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติต่อตนเอง เปรียบเทียบข้อมูลชุมชนบ้านแก้วและชุมชนทุ่งไผ่..... 201
18	กรอบการวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมกับความผูกพันกับชุมชน..... 213
19	การวิเคราะห์คุณค่าศิลปกรรมกับความผูกพันกับชุมชน เปรียบเทียบข้อมูลชุมชนบ้านแก้วและชุมชนทุ่งไผ่..... 214
20	แสดงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่สืบเนื่องจากการผลิตเครื่องปั้นดินเผา..... 231
21	ทิศทางการพัฒนาของชุมชนที่มุ่งสู่ อดีต : ความรู้ของคน และ อนาคต : ความรู้นอกชุมชน..... 251
22	สรุปภาพรวมการวิจัย..... 265
23	กรอบคุณค่าศิลปกรรมที่ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ..... 281
24	สรุปกรอบการพัฒนาแนววัฒนธรรม..... 292
25	คุณค่าศิลปกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา..... 295

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิตี

1	ความสัมพันธการเรียนรู้ตั้งคมกับการแสดงออก.....	15
2	ความสัมพันธของแนวคิดที่ใชในการวิจัย.....	17
3	ความสัมพันธของความรู้เดิม ปัญหาการวิจัย การวิจัย และความรู้ใหม่.....	17
4	ความสัมพันธของแนวคิดที่ใชในการวิจัย.....	36
5	การตรวจสอบขอมูล.....	46
6	ขั้นตอนการวิจัย.....	51
7	เครือขายการทำงานระหวางกลุมเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนบ้านแก้ว.....	73
8	เครือขายการทำงานระหวางกลุมเครื่องปั้นดินเผา ชุมชนทุ่งไผ่.....	102
9	รูปแบบความสัมพันธระหวางคุณค่าศิลปกรรมกับการสร้างทัศนคติตอตนเอง และความผูกพันกับชุมชน.....	234
10	ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนกับสถานภาพการเรียนรู้และการพัฒนา.....	252
11	การพัฒนาแนววัฒนธรรมที่เกิดจากความรวมมือ 3 องค์กรหลัก.....	254
12	ความสัมพันธระหวางคุณค่าศิลปกรรมกับการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชน.....	257
13	ความสัมพันธระหวางหลักสูตรท้องถิ่น : เครื่องปั้นดินเผาของชุมชนกับนโยบาย ดานการศึกษา.....	261
14	ความสัมพันธระหวางคุณค่าศิลปกรรมกับกลุมวิชาในหลักสูตรประถมศึกษา.....	299
15	ความสัมพันธระหวางหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น.....	300

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	แผนที่ชุมชนบ้านแก้ว..... 54
2	แผนที่ชุมชนทุ่งไผ่..... 83
3	ภาพถ่ายประดับเครื่องปั้นดินเผาชุมชนบ้านแก้ว..... 132
4	เตาเผาสี่เหลี่ยมหลังคาโค้งที่สร้างขึ้นใหม่ในชุมชนบ้านแก้ว..... 143
5	การบันทึกสูตรน้ำเคลือบที่เป็นองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของชุมชนบ้านแก้ว..... 144
6	การฝึกหัดเขียนภาพถ่ายที่เป็นองค์ความรู้ทางศิลปะของชุมชนบ้านแก้ว..... 145
7	องค์ความรู้ทางศิลปะเครื่องปั้นดินเผาด้านรูปทรงและภาพถ่ายของชุมชนบ้านแก้ว..... 146
8	ตุ๊กตาลังค่อมที่เกิดจากการเรียนรู้การทำงานของช่างปั้นชุมชนบ้านแก้ว..... 147
9	ตุ๊กตาดินเผาขนาดเล็กที่มีประโยชน์ในการเผาและมีความหมายของชุมชนบ้านแก้ว..... 150
10	ชาวบ้านชุมชนบ้านแก้วสร้างเตาเผาเลียนแบบเตาเผาพื้นบ้าน..... 150
11	เศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่ชุมชนบ้านแก้วนำมาประดับบ้านเรือน..... 158
12	การเขียนแบบร่างเครื่องปั้นดินเผาก่อนการทำจริงของช่างปั้นชุมชนทุ่งไผ่..... 178
13	องค์ความรู้ทางศิลปะด้านรูปทรงและภาพถ่ายเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนทุ่งไผ่..... 182
14	ความรู้เรื่องสัดส่วนเตาเผาและการสร้างเตาเผาของชุมชนทุ่งไผ่..... 183